



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et  
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.  
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.  
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana  
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

**Laymann, Paul**

**Dilingæ, 1673**

Capitvlvm XXXVII. Cùm causa.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

4. *Litigans crebris testium productionibus litem protrahens, & in probatione deficiens, condemnari debet aduersa parti in expensas.*

1 **Not. I.** Et si actor in libello utrumque iudicium petitorium & possessorium recuperandæ proposuerit, & super utroque testes produxerit, potest tamen petere à iudice, ut suspenso petitorio, si causa proprietatis non satis liquidata sit, possessorium tantum definiatur, de hac re dictum fuit *in c. 2. & c. Pastoralis. s. De causâ possess. & proprietatis.*

2 **Not. II.** Successor universalis agere potest interdicto, *undi vi* seu iudicio recuperandæ possessionis, si antecessor spoliatus, seu vi deiectus sit de possessione. *l. 1. de vi & vi armata. s. hoc interdictum, & heredi, & ceteris successoribus competit.*

3 **Not. III.** Si quarta testium productio legaliter faciendâ negetur à iudice sine causâ rationabili, appellari potest intra dies 10. vide quæ dixi *c. In causis. s. hoc tit.*

4 **Not. IV.** Si pars litigans aliis & aliis testium productionibus litem protrahat, & postea in probatione deficiat, condemnari debet ad expensas parti aduersæ præstandas, uti constat etiam ex *cap. Finem. s. De dolo.*

## CAPITVLVM XXXVII.

## Cùm causa.

## PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Archiepiscopum Ravenatensem & communitatem Faventinam super quorundam locorum iurisdictione, uti videre est *cap. Licet*: in eâ causâ lis coram Pontifice contestata erat, & iuramentum calumniæ receptum, sed quia difficile & onerosum fuit testes Romam adducere, idèò mandatur hîc Episcopo Placentino, ut testes tum super negotio principali, tum super personis testium, qui ex utràque parte producti fuerint, recipiat, & diligenter examinari curet inquirendo de circumstantiis singulis,

videlicet causis, personis, locis, tempore, visu, auditu, scientia, credulitate, famâ & certitudine, eaque omnia plenè perscribuntur, quòd si Faventini, aliivè productionem testium impedire præsumpserint, ab Episcopo coercendi erunt. Verùm ut nimia multitudo testium refrænetur, ultra quadragenarium numerum non suscipiat, ita ut si Faventini depositiones testium, quæ coram Episcopo Ferrariensi & Abbate Pomponensi factæ sunt, ratas esse velint, & hi in numero isto computari debeant, alioquin cum attestaciones adhuc clausæ seu non publicatæ sint, iidem testes, si opus sit, iterum audiantur.

## S V M M A R I V M.

1. *An, in, & ex quâ causa iudex possit examinare testium committere alteri, & cui.*
2. *Quæ cautela in eo examine adhibenda.*
3. *Quomodo examinandi sint testes.*

**Not. I.** Si testes remoti sint, ut difficile ad iudicem accedere possint, tum iudex alteri committere debet eorum examèn, ita ut depositiones perscriptæ ad iudicem transmittantur, ita habetur etiam in *l. Iudices. 18. C. De fide instrum.* quòd iudex examinationem testium committere possit iudici eius territorij, ubi testes degunt, & mandare partibus, ut ibidem compareant, & idem habetur in *c. 3. De fideiussoribus.* ubi tamen glossa monet, verb. *Transmittentes.* id locum tantum habere in causis civilibus, non item in criminalibus, quippe in quibus ipsemet iudex testes recipere & examinare debet, uti dixi *in c. Si qui. 10. hoc tit.* quamvis id consuetudine non ubique obseruatur, siquidem propter necessitatem, ne crimina impunita maneat, etiam in causâ criminali v. g. violatæ pacis publicæ, commissio examinandorum testium absentium alteri fieri solet, teste Baldo *ausb. Apud eloquentissimum. n. 1. C. De fide instrum. n. 1. Gail. l. b. 1. obseru. 96. n. 10.* Id quoque consuetum, ut iudex propter multitudinem negotiorum, testium examen etiam in causâ criminali (nam de civili dubium non est, iuxta *c. 2. De iud. in 6.*) Notario com-



committat, uti testatur *Farinac. de testibus. q. 77. n. 598.* Porro tamen Notarij scripturæ propter officij eius obligationem magis credendam sit, quam testi, si postea neget talia se dixisse, nihilominus in causis criminalib<sup>9</sup>, alijsq; judicijs valde consultum est, ut testes etiam adhibeantur, siue iudex cum Notario, siue Notarius absq; iudice testes productos examinet, ut videlicet scriptura Notarij seu depositionum annotatione fidem pleniorē faciat, & oppugnari deinde non possit, si v. g. testes postea negarent se talia deposuisse, quâ de re *Abbas hic in fine capituli.*

Not. II. Testes diligenter examinandi sunt in primis de negotio rei gestæ, an sciant negotium gestum, & ut causam scientiæ dicant, quo sensu videlicet oculis, auribus &c. deprehenderint, sin autem res sensu perceptibilis nō est v. g. quod Titius sit dominus, tum aliâ causam scientiæ suæ afferre debent, quia v. g. legerunt testamentū, in quo ipsi Titio ager ille legatus erat, deinde examinari debent de loco, tempore & alijs circumstantiis pertinentibus ad facti declarationē & testium deprehendendum consensum vel dissentium; deniq; de famâ & relatione aliorū, ipsorumq; testium credulitate, id est, num credant, vel etiam certi sint, rem gestam esse, abstinendum tamen est non tantum ab incongruis, seu ad causam non pertinentibus, sed etiam à nimium exquisitis interrogationibus, consideratâ tamen qualitate personæ, quæ examinatur, uti videre licet apud *Farin. q. 73. n. 26. & 48.* addit hic *Imolan. 6. Abb. n. 13.* Si testis persona ignota sit, saltem generatim examinari posse, num sit criminosa vel aliter inhabilis ad testificandum. item an sit diues &c.

## CAPITVLVM XXXVIII, Veniens.

### PARAPHRASIS.

Archidiaconus Claremontensis electus fuerat in decanum, cum autem aliqui è capitulo se ei opponerent, causa commissa fuit iudicibus, qui latâ sententiâ pro Archidiacono, eâ ex parte mandârunt executioni, petebat itaq; à Pontifice Archidiaconus, vt iuberet totam sententiæ executionem

fieri, sed alii procuratores se opposuerunt, eò quod sententia iniussè, & post interpositâ ad Pontificem appellationē promulgata fuisset; cum autem Archidiaconus procuratores nec admittere, nec eis respondere vellet, quod videlicet excommunicati essent, prodiit Petrus Subdiaconus asserens se in Decanum Claremontensem electū esse, id eòq; decanatum ad se, non ad Archidiaconum pertinere, tunc Pontifex interlocutus fuit, audiendū esse Petrum, si in continenti suâ intentionē probare posset, quod ubi testibus & instrumentis productis fecisset, Pontifex interlocuendo pronuntiavit Petri interesse, ac proinde se opponere posse; quare postquam lis inter Petrum & Archidiaconū contestata esset, tam super electione, quam super sententiâ prius pro Archidiacono latâ, quæ sitū fuit ex Archidiacono, num attestaciones, quæ super præcedente articulo, an Petri interesset, latæ fuerant, in hoc principali iudicio admittere vellet; respondit ille se admissurum, dummodò contra testium dicta & personas obiicere possit, sed Petrus dixit, quod attestacionibus illis uti noller, cum tantum super incidente articulo receptæ fuissent, lite non contestatâ, quare vel eisdem, vel alios testes se denuò producturum super causa principali; Archidiaconus autè ex adverso opposuit, cum testes tam super sententiâ, quam super electione deposuissent, & depositiones publicatæ & cognitæ fuerint, non esse concessum alios testes super articulis eisdem producere. His omnibus consideratis respondet ac mandat Innoc. III. vt testes ex utrâque parte producendi super toto negotio recipiatur, & tam super causâ principali, quam super incidente pronuntietur, & quia ea, quæ in capitulo aguntur, nō facilius per alios, quam ipsos Canonicos nosci possunt, id eò Claremontensis Ecclesiæ Canonici ab excommunicatione absolui debent ad cautelam, vt testimonium pro utrâq; litigantium parte proferre queant.

### SUMMARIVM.

1. Ob duas præcipuè causas sententia nulla est,  
P P & eius